

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 46/2000 vp**

**Valtioneuvoston kirjelmä Euroopan yhteisöjen
komission ehdotuksesta Euroopan unionin neu-
voston asetukseksi yhteisöpatentista**

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 7 päivänä marraskuuta 2000 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän Euroopan yhteisöjen komission ehdotuksesta Euroopan unionin neuvoston asetukseksi yhteisöpatentista (U 54/2000 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Tuomas Aho, kauppaja teollisuusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Jaana Jääskeläinen, oikeusministeriö
- korkeimman hallinto-oikeuden presidentti Pekka Hallberg
- professori Mikael Hidén
- professori Rainer Oesch
- professori Tuomas Ojanen.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komission ehdotus perustuu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 308 artiklaan. Sen mukaan neuvosto voi antaa aiheellisia säännöksiä yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan, jos jokin yhteisön toimi osoittautuu tarpeelliseksi yhteisön tavoitteen saavuttamiseksi yhteismarkkinoiden toiminnassa eikä perustamissopimuksessa ole määräyksiä tähän tarvittavista valtuuksista. Samaan oikeusperustaan on nojaututtu unionin muissakin teollisoikeudellisissa sääntelyhankkeissa.

Asetuksella on tarkoitus luoda yhteisön koko alueen kattava yhteisöpatentti vaihtoehtoksi kansallisille patenteille ja Euroopan patenttivi-

raston myöntämälle eurooppapatentille. Tarkoitus on, että Euroopan yhteisö liittyy Euroopan patenttisopimukseen ja että Euroopan patenttivirasto myöntää yhteisöpatentin soveltamalla patenttisopimuksen määräyksiä. Asetuksella annettavia säännöksiä on tarkoitus soveltaa patenttiviraston myöntämään yhteisöpatenttiin.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto kannattaa koko yhteisön alueen laajuisen ja vaikutuksiltaan yhtenäisen yhteisöpatenttijärjestelmän luomista. Valtioneuvoston mielestä jatkovalmistelussa tulee kuitenkin kiinnittää huomiota erityisesti tuomioistuinjärjestelmän oikeusturva- ja kustannusnäkökohtiin sekä

kieliä koskevan järjestelyn teknologiapoliittisiin vaikutuksiin kansallisen innovaatiojärjestelmän toiminnan kaikinpuoliseksi varmistamiseksi. Lisäksi tulee kiinnittää huomiota kansallisten

patenttiviranomaisten toimintamahdollisuuksiin ja niiden toiminnan taloudellisiin edellytyksiin.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Tuomioistuinjärjestelmä. Asetusehdotuksen mukaan yhteisöpatentin pätevyyttä ja loukkausta koskevat kanteet käsitellään keskitetysti tällaisten riita-asioiden käsittelyä varten perustettavassa erityisessä yhteisön immateriaalituomioistuimessa. Ehdotus ulottuu unionin tuomioistuinjärjestelmän perusteisiin, sillä se koskee ensimmäistä sellaista yhteisön tason tuomioistuinta, joka olisi toimivaltainen käsittelemään yksityisten välisiä riita-asioita. Selvää on, että yhteisön tuomioistuinjärjestelmän tällainen kehittäminen edellyttää perussopimusten muuttamista. Tällaisella muutoksella voi sen yksityiskohtaisesta toteuttamistavasta riippuen olla myös valtion täysivaltaisuuteen ulottuvia vaikutuksia. Valiokunta pitää tärkeänä, että yhteisöpatenttiriitojen käsittely järjestetään kaikissa tapauksissa yksilön oikeusturvan ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimukset turvaavalla tavalla.

Kieliä koskevat järjestelyt. Ehdotetun kielijärjestelyn mukaan yhteisöpatentti myönnetään ja julkaistaan Euroopan patenttivoraston jollakin työkielellä (englanti, ranska ja saksa), minkä lisäksi patenttivaatimukset käännetään kahdelle muulle viraston työkielelle. Ehdotus merkitsee poikkeusta unionissa noudatetusta jäsenvaltioiden virallisten kielten yhdenvertaisuuden periaatteesta samoin kuin patenttiasiakirjojen kääntämistä koskevista Euroopan patenttisopimuksen 65 artiklan määräyksistä. Käännösten osalta asetusehdotus perustuu vapaaehtoisuuteen. Ehdotetun 58 artiklan mukaan patentinhaltija voi tuottaa ja tallettaa virastoon käännöksen patentistaan useammilla tai kaikilla jäsenvaltioiden virallisilla kielillä. Virasto pitää käännöksiä

yleisön saatavilla. Käännösten toimittamatta jättäminen ei vaikuta yhteisöpatentin voimassaoloon.

Yhteisöpatentin oikeuksia ja velvollisuuksia luovan merkityksen vuoksi on pulmallista, ettei patenttiasiakirjoja välttämättä ole saatavilla unionin jäsenvaltioiden kaikilla virallisilla kielillä. Tämän vuoksi patentin loukkaustilanteessa oletetaan, että vilpittömässä mielessä toiminut mahdollinen loukkaaja ei ole tiennyt loukanneensa patenttia, jos patenttiasiakirjoja ei ole ollut saatavilla hänen kotivaltionsa virallisella kielellä. Tällöin loukkauksesta johtuvan vahingonkorvausvelvollisuuden katsotaan alkavan siitä, kun patentin käännös on annettu väitetylle loukkaajalle tiedoksi tämän kotivaltion sillä virallisella kielellä, jota hän osaa. Ehdotettua tiedoksiantoa on pidettävä vastaajana olevan oikeusturvan kannalta välttämättömänä vähimmäistoinena silloin, kun patenttiasiakirjoja ei ole vastaajan kotivaltion kielellä muuten saatavilla.

Yhteisöpatentin hakemiseen on tarkoitus soveltaa Euroopan patenttisopimuksen määräyksiä. Patenttihakemus on näin ollen tehtävä jollakin Euroopan patenttivoraston työkielellä. Euroopan patenttisopimuksen 14 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetuissa tilanteissa hakemus voidaan tehdä myös hakijan kotivaltion virallisella kielellä, jolloin virastolle on määräajassa annettava sen jollekin työkielelle laadittu käännös hakemuksesta. Perustuslain 17 §:n 2 momentissa turvattujen kielellisten oikeuksien kannalta on tärkeää, että yhteisöpatenttia koskevan hakemuksen voi panna vireille suomen tai ruotsin kielellä. Valiokunta kiinnittää huomiota myös EY-sopimuksen 21 artiklan 3 kappaleen määräykseen, jonka mukaan jokainen unionin kansalainen voi kirjoittaa unionin toimielimelle jollakin 314 artiklassa mainitulla kielellä ja saada

vastauksen samalla kielellä. Kyseisessä artiklassa mainitaan myös suomen ja ruotsin kielet. Euroopan unionin perusoikeuskirjan 41 artiklan 4 kappaleen mukaan jokainen voi ottaa yhteyttä unionin toimielimiin jollakin perussopimusten kielistä ja saada vastauksen samalla kielellä. Jatkovalmistelussa tulee selvittää Euroopan patenttiviraston asema suhteessa unionin toimielimiä ja laitoksia koskeviin määräyksiin.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta kunnioittavasti ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 8 päivänä joulukuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Paula Kokkonen /kok
vpj. Riitta Prusti /sd
jäs. Tuija Brax /vihr
Klaus Hellberg /sd
Esko Helle /vas
Gunnar Jansson /r
Jouko Jääskeläinen /skl
Jouni Lehtimäki /kok
Johannes Leppänen /kesk

Pekka Nousiainen /kesk
Heli Paasio /sd
Osmo Puhakka /kesk
Pekka Ravi /kok
Markku Rossi /kesk
Petri Salo /kok
Arto Seppälä /sd
vjäs. Jukka Mikkola /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sami Manninen.